

Estils

Tota la bellesa de les flors silvestres reunida en un llibre

L'artista Joana Santamans dedica un volum a la flora que es troba en els nostres boscos i muntanyes

THAÏS GUTIÉRREZ
BARCELONA

“Les plantes són a l'origen de la vida en el nostre planeta. Generen l'oxigen que necessitem per viure. Sense plantes no existiríem”. Amb aquesta frase, al pròleg del seu nou llibre *Vida. Herbari il·lustrat* (Bridge), la pintora i il·lustradora Joana Santamans resumeix la seva admiració per les plantes, éssers vius fonamentals per a la nostra existència, que massa sovint passen desapercibuts o són directament ignorats en un món ple de ciutats en què la natura acaba sent una anècdota. “L'única manera de preservar la natura és conèixer-la”, diu aquesta artista, que és molt coneguda sobretot pels seus dibuixos d'animals, com els que poblaven el seu altre llibre, *Vida. Bestiari il·lustrat*. Aras ha capbussat en la flora silvestre que pobla els nostres boscos i muntanyes, plantes, flors i arbres, que la fascinen i que ha observat durant hores i hores. Ho ha fet amb l'ajuda i l'acompanyament d'Enric Ballesteros, investigador i científic, que ha fet els textos que acompanyen les il·lustracions de Santamans. No només descriuen les plantes sinó que també expliquen les seves propietats medicinals, recuperant una antiga tradició que s'ha anat perdent amb el pas del temps.

“Jo soc una persona molt inquieta, necessito escapar-me a la natura perquè visc al centre de Barcelona i la natura és un refugi per a mi”, diu l'artista, que reclama “recuperar el

coneixement que abans es tenia de l'entorn natural perquè és l'única manera de preservar-lo”. Per a ella, l'experiència d'observar els animals i les plantes, amb calma, sense presses i amb la voluntat d'entendre tots els seus secrets, ha sigut molt enriquidora, i amb aquest llibre vol transmetre una part d'aquestes sensacions tan positives que té amb la natura. “A nivell personal em connecta amb mi mateixa, una mica com la meditació, i m'agrada molt perquè observant és com si arribessis a l'ànima d'allò que mires. Requereix temps i d'això no en tenim gaire avui en dia”, diu. I afegeix: “Els artistes necessitem excuses per pintar i la natura és una font infinita d'inspiració. Jo sento que no s'acaben mai els motius de fauna i flora”, destaca. Reconeix que en la seva anterior etapa laboral, quan treballava de dissenyadora gràfica, “sempre estava buscant solucions creatives i resultats originals i que, en canvi, observant la natura he descobert que tot està inventat i que és genial”.

El procés de creació d'aquest llibre ha sigut llarg i costós, diu, li ha portat una feina, però al final el resultat “ha estat molt satisfactori” i n'ha sortit una obra plena de vida, com el mateix títol, una explosió de colors acompanyada d'una breu informació per situar els lectors.

Aprendre
“L'única manera de preservar la natura és conèixer-la”, diu l'artista

Procés
El llibre és fruit de moltes hores de feina i d'experimentació

Joana Santamans treballant al seu estudi amb les làmines de les plantes a la paret. ARIADNA ARNÉS

“Són conceptes molt bàsics de botànica, molt pedagògics, perquè aquest és un llibre per a tothom, no només per als apassionats de les plantes. A qualsevol persona que li agradin les coses boniques, segur que li agrada aquest llibre”, diu.

Així l'obra està dividida en cinc capítols: comença amb les falgueres i cua de cavall, segueix amb les herbes (primer dicotiledònies i després monocotiledònies), per passar als arbustos i lianes i finalment als arbres. Explica que la majoria d'espècies que hi apareixen són autòctones de Catalunya excepte alguna planta invasora que s'ha adaptat molt bé. I destaca que al final va voler incloure també els arbres fruiters “perquè són molt típics d'aquí i proliferen per tot arreu, tot sovint a prop de les rieres, i perquè m'agraden molt”.

Mirant al segle XIX

Santamans diu que és una entusiasta d'aquests llibres naturalistes, que a casa nostra “no tenen gaire tirada, a diferència d'altres llocs, com tot el món anglosaxó, on hi ha una llarga tradició d'aquestes obres”. “M'he inspirat en els naturalistes del segle XIX, aquells que tenien el seu estudi on es tancaven hores a estudiar plantes o animals, m'hi he vist molt reflectida”, explica l'artista, que a més destaca que pintar

plantes també ha estat històricament “una tradició molt femenina”. “Com que a les dones no les deixaven accedir a la formació de Belles Arts, moltes es dedicaven a pintar la natura o a fer bodegons i així, sense saber-ho, he entroncat amb aquesta antiga tradició”.

Pel que fa a la tècnica utilitzada per fer les làmines, Santamans diu que és majoritàriament a base d'aquarel·la però també amb espai per a l'experimentació. “Vaig pensar que en algunes plantes o flors blanques o de tons suaus quedaria molt bé posar-hi un fons negre, i el problema és que amb aquarel·la no funcionava bé, així que vaig decidir barrejar-ho amb olis, que m'agrada molt però no sabia com funcionarien plegats”. El resultat li agrada molt i la tècnica resultant de posar oli sobre aquarel·la, jugant amb materials assecants al final, també. “He aconseguit la pinzellada més pictòrica que estava buscant, i crec que les flors, sobre fons negre, destaquen molt més i tenen molta força”, destaca l'artista.

Les xarxes per empoderar

Com moltes artistes de la seva generació, Santamans utilitza molt les xarxes socials com a plataforma per difondre i donar a conèixer el seu treball –i fins i tot vendre peces-. Tot i això diu que hi té una relació “d'amor-odi” perquè per una banda “has d'estar tot el dia enganxada, no desconnectes mai i té un punt superficial perquè gran part de la relació amb la gent és a base d'emoticones”. Però, d'altra banda, reconeix que està “molt agraïda” pel suport de la gent i també perquè “les xarxes ens han donat un paper

més important a les dones artistes, ja que estem fora del mercat”. Denuncia que en el sector de l'art “són els homes els que dominen el cotarro i nosaltres en quedem fora, i per això a les xarxes, com que és el públic qui tria, jo soc més lliure, no dependo de cap intermediari i la gent que em segueix és perquè li agrada el que faig. De fet, he arribat a vendre peces directament per Instagram. És com una galeria al món”, resumeix. I així, a través de xarxes o amb els seus llibres, Santamans ha aconseguit enganxar un públic amb sensibilitat estètica i passió per la natura. El que és, en definitiva, la vida. —

MICO

nat
museu de
ciències naturals
de Barcelona